איבעית אימא א דאמר ליה קני מעכשיו א"ל א)מר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעאי משמיה דרב נחמן האי אסמכתא בזמניה קניא בלא זמניה לא קניא א"ל כל מידי בזמניה קני בלא זמניה לא קני דלמא הכי קאמריתו אשכחיה בגו זמניה וא"ל קני קני בתר זמניה ואמר ליה קני לא קני מאי טעמא מחמת כיסופא הוא דקאמר ליה ולא היא דאפילו בגו זמניה נמי לא קני והאי דקאמר ליה קני קא סבר כי מטי זמניה לא ליתי ליטרדן אמר רב פפא האי אסמכתא זימנין קניא וזימנין לא קניא אשכחיה דקא שתי שכרא קני דקא מהפך אזוזי לא קני א"ל רב אחא מדפתי לרבינא דלמא ב)לפכוחי פחדיה קא שתי אי נמי איניש אחרינא אסמכיה אזוזי אלא אמר רבינא אי קפיד בדמי ודאי קני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא דלמא סבר כי היכי דלא תיתזיל ארעיה אלא אמר רב פפא [א] ב אי קפיד בארעא ודאי קני ואמר רב פפא אף על גב דאמור רבנן אסמכתא לא קניא אפותיקי הויא למיגבא מינה א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מי קאמר ליה קני לגוביינא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ואי אמר קני למיגבא מיניה קני סוף סוף אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא אלא אפותיקי דקאמר רב פפא מאי היא ג) ג דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה באחריות א"ל אי טרפו ליה מנאי מגבית לי מעידי עידית דאית לך [ב] אמר ליה מעידי עידית לא מגבינא לך דבעינן למיקם קמאי אלא מגבינא לך מעידית אחרים דאית לי לסוף טרפוה מיניה אתא בדקא שקיל לעידי עידית סבר רב פפא למימר מעידית א"ל והא קיימא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אמרי לך אנא ד)מגבינא לך דהוה עידי עידית קיימא השתא קיימא ליה עידית במקום עידי עידית רב בר שבא הוה מסיק ביה רב כהנא זוזי א"ל אי לא פרענא לך ליום פלוני גבי מהאי חמרא סבר רב פפא למימר כי אמרינן אסמכתא לא קניא הני מילי בארעא דלאו לזבוני קיימא אבל חמרא כיון דלזבוני קאי כזוזי דמי א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא הכי אמרי' משמיה דרבה ה כל דאי לא קני אמר רב נחמן ה)השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קניא הדר ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן ו מחילה בטעות לא הויא מחילה והאיתמר ו)המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ורב נחמן אמר ז אף משבאו לעולם יכול לחזור בו ואמר רב נחמן ח מודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה התם זביני הכא הלואה אמר רבא

הוה

ואיבעית אימא מתני' דא"ל מעכשיו קנה. אם לא אתן לך ו) (א) עד שלש שנים דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור היא שע"מ מכר גמור החזיק בה מעכשיו בדמים הללו ואזלי אוזיל גביה וזה קיבל עליו שאם יחזיר לו מעותיו עד שלש שנים יקבלם והפירות לרבי יהודה לוקח אוכלן ולרבנן משלשין אותן: **בזמניה קניא.** קס"ד הגיע זמן ולא נתן לו מעותיו: **בלא זמניה.** קודם שהגיע: **אשכחיה.** לוה: **בגו זמניה.** וא"ל קני לא אפדנה עוד: **קני.** דגמר ואקני דאי לא למה ליה למימר ליה הלא אין יכול עכשיו לתובעו: **לא ליתי ליטרדן.** ולדחייה בעלמא משום כיסופא: **אשכחיה.** ביום הזמן: **דשתי שיכרא.** בחנות. אין זה עלב לחזור אחר פדיון שדהו ודעתו לשקעה: **לפכוחי פחדיה.** להפיג דאגתו שדואג על המעות דכתיב (תהלים קד) ויין ישמח: **אי קפיד בדמי.** אם מקפיד במכירת חפציו שלא לפחות משוויין: **ודאי קנה.** אינו חש אם תשקע שדהו: **דלא תיתזיל ארעיה.** שאם יראה אותו מחזר אחר מעות ומוכר נכסיו בפחות מוזיל קרקעותיו ולעולם אנוס הוא ולא גמר ומקני: **קפיד בארעא.** שלא ימכור שום קרקע אפילו בשוויין: **למיגבא (ב) ביה מיניה.** קונה בה כנגד מעותיו ואם בא לפרוע המעות לאחר זמן לא יקבלם: **סוף סוף אסמכתא היא.** דלא א"ל קני לגוביינא אלא אם איני נותן לך מכאן ועד שלש שנים הדר הויא לה אסמכתא דכל דאי אסמכתא הוא: **אלא אפותיקי דרב פפא היכי דמי.** דגבי אסמכתא תיהוי אפותיקי: **דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזה.** אף בתוך שלש שנים ואם אין אני נותן לך מגופה כנגד מעותיך עד שלש שנים תהא כולה שלך בהא אמר רב פפא דאע"ג דלא קניא למיהוי כוליה דידיה לאחר ג' אפותיקי הוי למגבי מיניה דבלאו אסמכתא נמי שוייה אפותיקי: **מגבית לי.** כנגד מעותי מעידי עידית דאית לך: **בידקא.** שטף. נהר ששטפה לעידי עידית וכשבא זה לגבות מן העידית כפי תנאו אמר לו לא תיגבי אלא מבינונית אחרת שיש לי: **כי אמינא לך אנא.** לגבות מעידית: **גבי מהאי חמרא.** ופסק דמים ולבסוף אייקר: **והדרא פירי.** [ג] לאחר שלש אם אכלן לוקח: **מחילה בטעות.** כי האי דהמוכר סבר שהיא קנויה ללוקח ומן הדין אוכל פירות ומוחל על אכילתו: **מוכר פירות דקל.** קודם שחנטו פירותיו: **עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו.** אם בא לחזור בו קודם שחנטו פירותיו חוזר [ד] דאפילו למ"ד (יבמות דף צג.) אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי שבא לחזור אחר שבא לעולם: **משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו.** דקסבר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בשעת המכר שיהיה המכר חל לכשיבא לעולם: **אף משבאו כו'.** דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: **לא מפקינן מיניה.** שהרי כל זמן שלא חזר מחל על אכילתו. ואע"פ שבטעות שלא היה יודע שיוכל לחזור מחילה היא: **הכא הלואה היא.** ומיחזי כרבית שמתחילה בהלואה בא לו וכרבית קצוצה דמי ואין אבק רבית בדבר הלואה אלא בדבר מכר כגון המרבה בפירות דמתניתין (לעיל ס:):

הוה

אי קפיד בדמי קני. פי' בקונטרס אם מקפיד במכירת חפציו שלא לפחות משויו קנה קשה דא"כ הל"ל דלא ליתזלו מטלטלין ואמאי קאמר דלא ליתזל ארעיה ועוד דהא דמקפיד למכרן בפחות משויין דלמא משום דידע דאסמכתא לא קניא אע"ג דאית ליה לאהדורי אזוזי אי לא אסמכוה היינו משום דליקו בהימנותיה אבל למכור בפחות לא וכן מה שפירש אי קפיד בארעא למוכרה אפי' בשויה ודאי קני ואמאי דלמא קפיד משום דאסמכתא לא קניא ונראה לפרש אי קפיד בדמי שהקפיד בשעת הלואה ליקח עליה שויה בזה התנאי א"כ דעתו היה לשקעה ביד המלוה ופריך דלמא כי היכי דלא ליתזל ארעיה אינו רוצה לעשות שום תנאי שיש בו זלזול אלא אי קפיד בארעא שאינו רוצה לעשות תנאי זה בשום קרקע אלא בזו א"כ אין בדעתו לפדותה:

ואי אמר קני לגוביינא מי קני הא אסמכתא היא. וא"ת והא משמע בסוף פירקין (דף עג.) דלא הוי אסמכתא אלא היכא דאין בידו אע"ג דלא גזים כי ההוא דיהיב זוזי לחבריה למזבין ליה חמרא ופשע ולא זבין ליה או היכא דגזים אע"ג דבידו כי ההיא ז) דאם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזי אבל אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא (שם) דלא גזים ובידו לא חשיבא אסמכתא והכא מאי אסמכתא איכא אם נותן לו קרקע בחובו וי"ל דחשיב כמו גזים לפי שאין אדם רגיל למכור קרקעותיו כלל ובסמוך גבי חמרא דאמר כל דאי לא קני אע"ג דחמרא למכירה קאי התם נמי כמו גזים חשיב לפי שעדיין לא היה זמן מכר היין ונותנו עתה בזול:

התם זביני הכא הלואה. פירש בקונטרס הכא הלואה ומתחזי כרבית שמתחילה בהלואה בא לידו וכריבית קצוצה דמי ואין אבק רבית בדבר הלואה אלא בדבר מכר כגון המרבה בפירות דמתניתין וקשה דאם כן פליג רב נחמן אדרבינא דאמר בריש פירקין (דף סג.) משכנתא בלא נכייתא בדינינו אין מחזירין ועוד דאמר לקמן בשמעתין משכנתא באתרא דמסלקי אכל טפי לא מפקינן מיניה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד דמשמע לפירוש הקונטרס דמסקנא לרב נחמן מחילה בטעות הויא מחילה בר מהלואה משום דמיחזי כרבית ובכל דוכתין משמע דמחילה בטעות לא הויא מחילה לרב נחמן בחזקת הבתים (ב"ב דף מא. ושם ד"ה אמר) גבי רב ענן דשקיל בידקא בארעיה א"ל מחילה בטעות הויא ולעיל בריש המפקיד (דף לה.) גבי ההוא דאפקיד כיפי דאמר שומא בטעות הואי ותני נמי (נזיר דף לא.) ב"ה אומרים הקדש טעות אינו הקדש ובספ"ק דגיטין (דף יד.) אמרינן כל קנין בטעות חוזר [ה] ומפר"ת הכא הלואה דהלוה לא הקנה אלא בתורת מכר והמכר אינו כלום דאסמכתא לא קניא נמצא דהוי מחילה

בטעות

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פי"א מהל' מכיר' הל' ז ופ"ו מהל' מלוה ולוה הלכה ד ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' קסד סעי' ד וטוש"ע ח"מ סי' רז סעי' ט וסעי' יד:

נט ב ג טוש"ע ח"מ שם סעי' ט בהג"ה:

ס ד מיי' פי"א מהל' מכירה הל' ו סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' רז סעי' יג:

סא ה מיי' פ"ו מהל' מלוה ולוה הל' ד ועיין בהשגות ובמ"מ סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קסד סעי' ד וטוש"ע ח"מ סי' רז סעי' [י] יג:

סב ו טוש"ע ח"מ סי' רמא סעי' ב בהג"ה:

סג ז ח מיי' פכ"ב מהל' מכירה הל' ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רט סעי' ד:

מוסף רש"י

מר ינוקא ומר קשישא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא (כתובות פט:). **המוכר פירות דקל לחבירו.** בימות הגשמים, **אמר רב הונא עד שלא באו לעולם.** אם בא לחזור בו קודם ניסן, שאז האילנות מוציאין, **יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו.** דכי אתו חייל **זביני** (יבמות צג.).

מסורת הש"ס

א) [עי' פרש"י כתובות פט: ד"ה מר ותו' ב"ב ז: ד"ה מר ינוקא], ב) [תענית יג: ע"ש], ג) [ב"ק לו.], ד) מעידית מגבינא ר"ח, ה) יבמות צג., ו) גי' רש"ל לך לג' שנים, ז) [לקמן קד:],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיבעית וכו' אם לא אתן לך מכאן ועד שלש שנים: (ב) ד"ה למיגבא מיניה כצ"ל ותיבת ביה נמחק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אי קפיד בארעא כו'. נ"ב רי"ף ורמב"ם השמיטוה דס"ל דרבה דאמר לקמן כל דאי לא קני פליג אהא (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' ר"ז ס"ק כ"ב): [ב] שם א"ל מעידי עידית כו'. נ"ב הטור ס"ס ק"ב כתב אם התנה לשלם מעידית וה"ל עידי עידית ונפסדה כו' ולמד מעובדא דכאן וצ"ע (כמ"ש בט"ז ס"ס ק"ב דלא כהש"ך שם): [ג] רש"י ד"ה והדרא פירי לאחר כו'. נ"ב וכ"כ הרא"ש וש"פ דבתוך שלש אינו אסור אלא משום רבית ואבק רבית הוא כמש"ל ס"ב א' ועתוס' ס"ז א' ד"ה פירי כו' והרמב"ם כתב אף בתוך שלש וכשיטת הרי"ף כמש"ש בתוס' ד"ה הנ"ל ע"ש: [ד] שם ד"ה עד שלא דאפי' למ"ד כו'. נ"ב וכן לענין דאקני לכ"ע: [ה] תוס' ד"ה התם. ומפר"ת כו'. נ"ב ע' הג"א שהקשו ע"ז הפירוש אבל הרא"ש מפרש כפרש"י ופירש דכאן שניהם מיירי דידע ומחיל דאז הוי מחילה אבל משום רבית אסור ע"ש: